

Badeni.

Kakor vsak poljski plemič, znači tudi grof Kazimir Badeni, brez drugega, poseben sistem. V poljskem plemstvu, katerega si sam Bismarek ne more tolmačiti drugače, kakor s tem, da mu ne pripisuje izvirne in pristne poljske krvi, je združeno vse protislovansko mišljenje, čustvovanje in stremljenje. O grofu Badeniju trdijo, da so bili njegovi predniki pred stoletji preselili se na Poljsko iz Italije, in da so bili Italijani. No stoletja so utegnili pomešati kaj te plemske rodbine s krvjo poljske šlahte, in kolikor je res, da se nekatera, pa le nekatera plemena ojačajo vsled pomešane krvi, jednako bi utegnil ostanek ital. krvi vplivati tudi na temperament in značaj grofa Badenija, ki ima nastopiti uže prve dni oktobra na čelo po njem izbranega in menda uže odobrenega ministerstva. Italijani so v srednjem veku in do današnjega dne uganjali in med seboj odobraval tako politiko, kakoršno je našel in potem zabeležil državnik in veliki pisatelj Macchiavelli. Ta je spravil le v sistem, kar je videl, skušal in potem nadalje z veliko najivnostjo odobral in priporočal. V Macchiavellijevem zrcalu stoletja starega in še ne preživljenega politikovanja odlikuje se sosebno neprekosljiva zvijača in brezobzirnost gledé na izbiranje sredstev v doseganje postavljenih namer.

Kolikor opazujejo dosedanje postopanje grofa K. Badenija ob raznovrstnih in dosedanjih volitvah za njegovega vladanja v Galiciji, mu priznavajo posebno prebrisano, in to bi kazalo na ostanke krvi njegovih ital. prednikov. Sicer pa, tudi ko bi grof Badeni ne imel ital. prednikov, je dovolj, da se odlikuje kot plemenitaš sredi poljskega plemstva s tem, da vstvarja stranke, kakor je njemu drago.

Volitve se v Galiciji za Badenijevega namestništva vrše tako, kakor jedino še med Madjari ali pa avstrijskimi Italijani. Brezobzirnost, terorizem, teptanje zakonov pokazale so ravno sedanje deželnozb. volitve v kmečkih občinah zlasti maloruske zemlje v Galiciji. Rusov je več v Galiciji nego Poljakov, od 74 dež. poslancev iz skupine kmečkih občin bi moralo pripadati Malorusom okolo 40 poslancev, a le zaradi lepšega pustili so jim sedaj samo 14 zastopnikov, in še ti so pravi slugi poljskega gospodarstva in gospodarjenja v Galiciji.

Ako bode gr. Badeni ob razpuščenju sedanjega drž. zbora še minister notranjih poslov, vidijo negospodovalni narodi in njih opozicijske stranke uže naprej, da bode posebna namera tega državnika, skrbeti za število njih poslancev

kar le možno, in da se pri tem izberejo taki „zmerni“ ljudje, ki bodo popolnoma dostojni sedanjega protislovanskega sistema. Pod Badenijevim ministerstvom bi se utegnil pripetiti čudež, da se po številu okrepijo dosednji slovanski oportunisti ter tu in tam itak maloštevilni slovanski opozicijski stesnijo še na manjše število. Pod mojsterstvom Badenijevih različnih komisarjev, določenih za volitve, bi utegnili izgubiti celó Mladočehi kakega kandidata, zato pa pridobiti Staročehi kakega zastopnika, in zato ni možno lahko umeti glavnega mladočeškega glasila, ki ne vidi v Badijevem ministerstvu nikake opasnosti za Mladočeha in druge opozicionalce. Tudi ko bi ne bilo drugega zla, hudo je uže to, da ostane protislovanski sistem neizpremenjen.

Grof Badeni uže kot Poljak bode pospeševal sedanja sistem zunanje, kakor notranje politike. Grof Goluchovski kot zunanji minister dobi v gr. Badeniju velikega podpornika, in k taki podpori pripadajo tudi državnozborske volitve, ako se potlačijo „radikalni elementi“ in se potisnejo naprej oportunisti, separatisti in partikularisti z jedne strani, sebičneži, nevedneži in slepi kimovci z druge strani. Takih vrst drž. poslancev potrebuje tudi sedanja zunanja politika, da jo odobré v vsakoletni tostranski delegaciji; ogerske delegacije ni treba niti omenjati, ker Madjari vzdržujejo svoje gospodstvo v obliki duvalizma jedino s podpiranjem protislovanskega sistema na zunaj in na znotraj.

Zato bode nadalje gr. Badeni glavno skrb obračal nato, da se pogodba z Ogersko obnovi brez izpremene in tudi brez posebne opozicije v državnem zboru. On bode potreboval v drž. zboru večine „zmernih“ skupin, t. j. takih, ki s pohvalo pritrdijo sedanjemu državnopravnemu razmerju k Ogerski. Morebiti da bi ravno zastran tega gr. Badeni rad ukrotil Mladočeha, jedino skupino drž. zbora, katero morajo nekoliko poštovati sosebno ob tako važnih prilikah, kakoršne so ob ponovljenju pogodbe z Ogersko in nekoliko tudi pri razpravljanju proračuna za skupne potrebe v delegacijah. Le v tem pogledu bi mogli Čehi v obče računati na kako „koncesijo“ ali sporazumljenje z vlado; da bi pa Čehi uže sedaj dosegli rešenje češkega vprašanja, nato ne morejo misliti uže radi potrebe obnove pogodbe z Ogersko. Madjari so v svojem interesu in v interesu zunanje politike ter zlasti v pogledu na Nemčijo, dolžni protiviti se izvršenju bist. drž. prava češkega. V ostalem pa bi Čehi zapustili stališče solidarnosti z drugimi negospodovalnimi Slovani naše polovine, ko bi se začeli na svojo roko in jedino z ozirom na

dežele češke korone pogajati z novo Badenijevo vlado. Če so drugi slovanski zastopniki toliko slepi separatisti, pa Mladočehi ne smejo biti ko tisti zastopniki, ki so dolžni potezati se za skupno in istočasno spravo z vsemi opozicijskimi, negospodovalnimi narodi.

Vidi se, kake potrebe bode imel gr. Badeni v izvršnje svojih zadač, proizhajajočih iz vzdževanja protislovanškega, v zunanji in notranji politiki jednotnega sistema. Vsled naloženih mu dolžnostij bode nekako prisiljen potiskati v ozadje opozicijske elemente; no to njemu ne bode težavno, ker svojo dolgoletno prakso prinese seboj, če tudi bode način uparabljenja zahteval nekoliko izpremembe. Da se bodo prosledovali slovanski opozicijski listi, to je gotovo. Še kulturni slovanski program ne najde niti tiste milosti, ki jo je imel od koalicijske vlade. V tej je vsaj gr. Schönborn čuval nekoliko tudi nad skrženo svobodo tiska; Badeni pa ne bode mogel trpeti niti take svobode.

Grof Kalnoky, bivši zunajni minister, sam po sebi ni imel vzrokov, da bi prosledoval slovanski kulturni program; vendar je bil poslušen učenec Bismarckov, da je delal zapreke uvedanju glagoljskega misala pri črnogorskih katolikih, in je bil provzročil skupen pastirski list v ilirski metropoliji. Gr. Badeni pa prinese seboj kot Poljak nagnjenje k prosledovanju vsega, kar je vključeno v slovanski kulturni program Slovanov našega cesarstva.

Sosebno za namestništva Badenijevega se je začela pospeševati in dejanski izvrševati namera, da bi se vzgojil med gališkimi Rusi nacijsalno-politiški, literaturni in cerkveni separatizem. Za Badenija nastali so med gališkimi Rusi novočristi, ki so uže popačili star azbuko in nadaljujejo delo v popoljševanju ruskega jezika; med istimi Rusi razprostita propagando posebna jezuitska vrsta, katere deluje na oslavljenje grško-slovanskega obreda maloruskih unijatov, da bi ti toliko laže sprejeli rimski obred in se potem popoljšali s pomočjo cerkve, kakor se poljšajo uže s pomočjo šole, sodišč, uradov in vsega javnega življenja.

Česa naj torej pričakujejo slovanski negospodovalni narodi od nove Badenijeve vlade? Veseliti se je morejo le Poljaki, potem Madjari, židovsko-nemški in židovsko-italijanski liberalci; in tako vlado naj bi podpirali negospodovalni slovanski narodi? Tudi ko bi Badenijeva vlada hotela privoliti v kako mrvo temu ali onemu slovanskemu narodu, zgodilo bi se le z namero vzdževanja protislovanškega sistema, in zaresne slovanske stranke bi vendar ne smele takih darov prijemati, da bi se toliko laže podaljšal protislovanški sistem.

Od Badenijevega ministerstva slovanski negospodovalni narodi ne morejo pričakovati nič ugodnega, pač pa bi z uslugami, napravljenimi novi vladi, udeležili se tistega dela protislovanških strank, katere so voljne podaljšati vzdževanje sedanjega protislovanškega sistema in neizpremenjenega državnopravnega razmerja nasproti Ogerski. Slovanski narodi, ki bi odobrvali to, ako bi njih zastopniki neposredno podpirali tako vlado, zaslužili bi, da ostanejo še nadalje v dosedanjem vsestranski neugodnem političnem položaju. Kakor si posteljemo, takó bomo ležali, in doba obnovljenja pogodbe z Ogersko pride zopet še le čez deset let. Pomislimo, kaj delamo!

Pihljaj!

Pihljaj, pihljaj mi, veter blagi,
In hladi vroče čelo mi!
Naj pomire se vražji vrugi,
Naj jeza se jim izpuhti!

Če, blaga sapa, me zapuščaš
In čela več mi ne hladiš,
Ti, jezik, mira ne izuščáš,
Ti, duša, se ne pomiriš!

A ti, srce, tako ponosno,
Junaški opet mi biješ,
Oko iskri se mi pa grozno;
Prezir in srd je v njem goreč!

Prezir in srd mi duša diše,
Da vsa je ogenj hud in svet,
S krvjo mi roka pesem piše,
Besedo vodi gnjev mi vnet!

Druhal, le beži, beži kleta,
Pogrezní v temni se pekel!
In tam se muči večna leta,
Za to, kar narod je trpel!

—st—

Стрекоза и муравей.

Попрыгунья стрекоза
Лѣто красное пропѣла;
Оглянуться не успѣла,
Какъ зима катитъ въ глаза.
Померѣло чисто поле;
Нѣтъ ужъ дней тѣхъ свѣтлыхъ
Болѣ,
Какъ подъ каждымъ ей листкомъ
Быль готовъ и столъ и домъ.
Все прошло! Съ зимой холодной
Нужда, голодъ настае́тъ;
Стрекоза ужъ не поетъ.
И кому же въ умъ поидеть
На желудокъ нѣтъ голодный?
Злой тоской удручена,
Къ муравью ползетъ она.

„Не оставь меня, кушъ милый!
Дай ты мнѣ собраться съ силой,
И до вешнихъ только днѣй
Прокорми и обогрѣй!“
— „Кужушка, мнѣ странно это!
Да работала ль ты въ лѣто?“
Говоритъ ей муравей.
— „До того ль, голубчикъ, было?
Въ мягкихъ муравахъ у пастъ
Пѣсни, рѣзвость всякій часъ,
Такъ что голову вскружило.“
— „А! такъ ты...“ — „Я безъ
души
Лѣто пѣлае все пѣла.“
— „Ты все пѣла? Это дѣло!“
Такъ поди же, попляши!“

Крыловъ.

Стрекоза, kobilica; муравей, mravlja. — Болѣ, болѣе, больше, ве́е. Я больше читать не хочу, по́емъ ве́е читати. Запомни: большой, -а́я, -е, велик, физично; бо́лший, бо́льшая, бо́льшее, ве́е. Великий, велик, душевно, по внотранји кakovosti. Александръ Великий, царь македонский. Великий человекъ in: бо́лшой ч., кака je razlika? Kot predikat se govori jednako velikъ in бо́лшой: этотъ домъ великъ, али э. д. бо́лшой. — Бо́лшинство — менъшинство, ве́чина — manjšina. Бо́лшакъ, rod. -а, a) starejšina delavcev, b) glavna cesta, c) в ѣреди: звончосеос. — Нужда, сила, Noth. Какаа мнѣ въ этомъ н., was branche ich das. Онъ живеть во нуждѣ, в ревшѣни, romanjkanju. — Кому поидеть въ умъ? wem wird es einfallen? — Удрученъ, -а, -ѣ, polna oblika: удрученный, niedergeschlagen. — Муравя, trata. — Рѣзвость — живость, živahnost. — Я безъ души пѣла = ни о чемъ не думала, когда я пѣла, я пѣла безъ ума. — Это дѣло! (ironično rečeno), tako je prav! Поди — поиди! — Плясать пlesati narodne plesе, sicer танцовать. — Prosti narod пляшетъ, gospoda „танцуетъ“. — Пляска святого Вида = Veitstanz.

Književno pismo.

I. Четыре Лекции по русской этнографіи. Составилъ А. Ф. Ряттихъ. С.-Пбгъ. 1895. г., str. 83. — V prvem predavanju povdarja pisatelj važnost narodopisja za vse one, ki imajo opraviti z raznimi plemeni, da morejo potem delovati ne samo po besedilu zakona, nego tudi po vesti in zdravem smislu. To znanje pa je malo razširjeno, a vendar je jako poučno. Saj človek je tudi plod svoje zemlje: to nam jasno dokazuje zgodovina, a posebe zgodovinsko narodopisje. Feničani so del svojega duha predali Grkom, a Kartażani igrali so v rimski zgodovini prevažno vlogo in mogočno vplivali, da se je rimski duh razvil in ojačal

tako silno. Ta duh deloval je dalje in dal Napoleona I. Znamenit je tudi nemški duh, če tudi pisatelju ni kaj simpatičen, ker se je razvil „na množini slovanskih kostij“, in ne obeta bodočnosti kaj posebnega, ko je hladna sebičnost in oboževanje meča prevzelo duhove.

Rusi da so jaki jedinstvom vere, jezika, in ker jim vlada samodržavni car. A najvažnejši je duh kristijanstva. S podobnim duhom razvila se je tudi mala Črna Gora. Narodopisje pa uči, da je skoro vsa zapadna meja naseljena neruskim plemenom, a to daje misliti, če tudi Rusija ima 75% ruskega plemena. Tolažilno pa da je, da se je ruski jezik širil in se širi med drugimi plemeni tudi brez šole: razvil se je, in r. narod ima literaturo, ki nadkriljuje slovanske, jedino ruski jezik mogel bi po misli R.-a objediniti Slovanstvo.

Jezik, navade, obleka, denarji so za narodopisje važni predmeti. Zanimivo je, da misli pisatelj, da Rezijani, živeči okolo Vidma ob rekah Reziji in Rokolani imajo ime, ker so živeči ob meji morda bili carinarji in rezali srebro in zlato za denar (?) Dalje govori R. o raznih zakladih iz dobe Trojana v Rusiji in zaključuje, da so se selili tje, kdor se ni hotel pokoriti Rimljanom. Tudi slavistika je v zvezi z narodopisjem, posebno ruskim.

To predavanje je nek uvod v druga tri. V drugem kratko daje pregled najstarejše zgodovine sedanje Rusije od Skitov dalje. Iz Herodota zaključuje pisatelj, da so že tedaj v Skitiji živeli pradedje Rusov. Boristhen je ime reki v Herodotovi Skitiji, o kateri misli R., da je sedanja Berezina. Pa tudi Boristheni so mu Berezinci.

V obče pisatelj jako zanimivo riše v kratkih potezah najstarejše sledove Slovanov od Skitov do zadnjih selitev v sedanja in druga mesta. Vse to ni novo in tudi ne trditev, da je del Avarov pod imenom Obrov zasel Poljsko in se tam utrdil kot šlachta. Poljaki so po misli R.-a „Лакы на поляхъ, какъ есть такіе же морлаки въ Далмацин“, (str. 38.) A Laki da so avarskega plemena iz Dagestana. Kar se tiče Morlakov, zdi so mi bolj verjetna stara predaja, katere se drži tudi S. A. B. pisatelj članka „Dalmacija“ (Русская Бесѣда юль 1895 г.). Po njej živeli so nekdanj po gornjih mestih Dalmacije „vlahi“ (Romuni), a zvali so jih morlake t. j. Mauro-valache. A je li potrebno za pojasnjenje imena Poljak posegati za Lakami v Dagestan? Glede Varjagov drži še tudi R. mnenja, da so Varjagorusi živeli na pobočju Baltijskega morja okolo Njemana in bili Slovani, a del njih se je preselil v Švedsko, od koder je mogel priti Varjag Rjurik.

V tretjem predavanju govori R. o sedanjosti. Omenja pa najprej, da so Velikorusi bili naseljeni že pred Rjurikom daleko na sever in vzhod, da so na Volgi in Oki bili že do 7. stoletja p. Kr. Malorusi pa živé na mestih, kjer so živeli nekdanj skitski orataji (oratarji). Vseh je 21% prebivalstva, a Belorusov je nekaj čez 5% prebivalcev vse Rusije. Iz njihovih krajev preselili so se Srbi v VII. st. na Balkan. Belorusi trpeli so še več, nego Malorusi, ki so se poslavlili svojim kozaštvom. Za to so Belorusi tudi manje narodno probujeni.

Pisatelj omenja, da se ruski jezik do sedanjega stoletja ni delil na veliko, — malo — in belorusko narečje, marveč je bil jeden jezik ne samo v Rusiji, nego tudi na Balkanu, na bregih Donave, okolo Jadr. morja in na Labi, čemur pač ne verujejo vsi. Seveda so na vse Ruse vplivali tuji elementi, ali korenina ostala je vedno krepko slovanska. Rusov je torej 75% prebivalstva, Srbov, Bolgarov, Čehov je v Rusiji sedaj le kakih 120 tis. Poljakov pa je do 7% preb. R. povdarja gospodstvo šlachte, ki je gnetla

ljudstvo, in pa Židovstvo, potem pa tudi nemške nase-ljence. Znano je, da so se tudi Nemci rano selili na Poljsko in tam živeli po svoje, v mestih po magdeburškem pravu. A šlachta, nekdanji Obri, gospodavala je mnoga stoletja trde nazadnje, „Poljska nie rzadem żyje“. Tu R. opet omenja Morlake v Dalmaciji in misli, da so to Laki ob morju. O Poljaki pa pravi, da so zmes Lakov, ruskih renegatov Litovcev, Szevov, Armencev in Tatarov, za to pa je preje rad priznal, da so tudi Rusi pomešani posebno s finskimi in tjurskimi plemeni. Vseh Slovanov pa je v Rusiji 82% preb. Druga plemena pa 18% preb.) so razdrobljena in niso nevarna. Litovcev, ki so Slovanom sorodni, je 3 1/4%. V Litvi preobladal je bil sprva ruski vpliv in pravoslavje, ki se je pa vse umeknilo potem poljskemu in nemškemu vplivu in z njima katolicizmu ter protestantizmu.

Omenja R. Genete, ki so živeli, ko je rimska država bila še majhna, Rezejane in Slovence, omenja nadalje, kako so v VII. st. Hrvatje s svojim brodom oblegali Sipon blizu Beneventa in vojvodo Aio, za katerega je prosil njegov brat, vojvoda furlanski Radoald, ki se je dogovarjal na slovanskem jeziku. Temu se R. ne čudi, saj so Slovani tam na svojih mestih že na 2 tisoča let.

V četrtem predavanju omenja R. še Grke, Romune Nemce in Armene (okolo 1 1/4%). Grki so večinoma kupci, pravoslavni pa tudi mahomedanci, ravno tako so trgovci tudi Armeni in seveda Židje. Ta tri plemena živé od ruskih siromakov, ki so pa nazadnje „bolj prebrisani in umni, nego vsi trije vkupe“. Kjer prebivajo sedaj Romuni, bili so nekdanj drugi narodi in tudi slovanske krvi.

Nemcev je le 1 1/4%, ali zdé se R.-u vendar še nevarni, ker so jako samosvestni in sebični, kakor so mu Nemci v obče, ki so na razvalinah kelto-slovanskega življenja mečem in krvjo osnovali si svojo Nemčijo. Nemci vplivali so tudi na Rusijo, dajali jej državnike in činovnike in tudi svojo omiko, se ve da le višim slojem, kakor potem Francozi, tako, da so omikanci malo marali za svoje. Sedaj pa je bolje: mnogi Nemci, posebno obrtniki, ki so se selili v Rusijo še za Ivana IV., bili so koristni in se pomešali z Rusi, ali novi naseljenci in razni trgovski agentje mnogo škodnejšo ruskemu narodu.

Finov je 3 5/8%: večinoma so luterani, neki pa pravoslavni in celo pogani. Mongolo-tatarski ogranek šteje 4%. Semitov pa je nad 3 1/2%. R. ostro obsoja pogubno delovanje tega plemena.

Koncem govori R. o ruskih mornarjih, konjikih, topničarjih itd. in dela dobre kritične opazke.

Napisana so ta predavanja poljudno in poučno, če tudi je v njih marsikaj, kar ne spada ravno v rusko etnografijo. Priznajem pa rad, da vodi pisatelja živo rusko in slovansko rodoljubje

Fr. Celestin.

Otvorenje češke dekliške šole v Olomucu.

Naznanili smo v svoj čas, da začetkom sedanjega novega š. leta se otvori velik češki šolski zavod za češke deklice, in da je ta zavod zasnoval viši cerkveni dostojanstvenik grof Emanuel Pötting. Zavod se je otvoril dne 15. 1. m. slovesno in svečano pri sodeležbi tega izrednega dobrotnika češkega. Predsednik „Ustr. Matice školské“ prof. dr. Čelakovský je imel ob tej priliki večji govor, potem pa je govoril gr. Pötting sam. Čelakovský je rekel med drugim: Visoko rojeni gospod grof! Velečestito občinstvo! Blagoslovljen bode današnji dan, z zlatimi črkami bode zapisano letošnje leto v kulturni zgodovini naše slovanske Morave in vsega naroda češkega. Baš v tem trenutku odpirajo se 4 češki viši zavodi na različnih krajih te blagoslovljene zemlje. V Brnu trgovinska šola, v Mistku gimnazij, v Lipniku realka in tukaj-le v tem staroslavnem in nekdanj glavnem

mestu mejne grofije Moravske, kjer je bilo po stoletja središče duhovnega življenja te dežele, odvarjamo danes, vsled velikodušnosti jedinega našega mecenata, češko višo deklislo šolo... Tu v kraljevem mestu Olomucu sta plemenita misel pa oduševljeno domoljubje jedinega pravega rodoljuba, pravega plemenitasa in svečenika, sezidala ponosni dom za više naobraženje ženske mladine. Navdušen po tem bliščobnem zgledu požrtvovalnosti in pravega plemstva češkega, in globoko prešinjen s častjo, da bi izpregovoril o pomenu novega zavoda, ne morem pa bolje izpolniti svoje zadače, nego da se ne samo v imenu vseh prisotnih, temveč tudi vseh odkritosrčnih neprisotnih domoljubov čeških najgloblje zahvaljujem visokorodnemu gospodu ustanovniku tega prevažnega zavoda. (Slava gr. Pöttingovi!) Visokorojeni g. grof! Poročilo o velikodušnem, plemenitem dejstvu Vašem, o krasnem daru, kateri ste položili na oltar domovine, je razradostilo vse verne sinove in hčere naroda našega v jednotni naši domovini češkomoravski, in naš narod, kateri ni bil nikdar nehvaležen tem, ki so mu storili dobro, ne porabi nikdar, da se ravno v tej zanj neprijazni dobi, v tej dobi velikega trpljenja, niste zbal postaviti se plemenito kakor pravi plemenitaš kraljestva češkega, in kot visoko dostojni svečenik v vrsto teh, ki skušajo narod nagraditi z dobrodejstvom zato, kar na drugi strani izgubi ali trpi vsled nezasluzenega nasprostva (Izborna). „Ustf. Maticе školská“ je dala samo izraz obćemu mnenju in blagoslovljenju dobrotljive roke, ko je na marcovem obćem zboru izvolila Vas jednoglasno častnim članom za velike zasluge, katere ste si pridobili za češko šolstvo, a meni je podeljena čast, da Vam izročim diplom častnega člana naše šolske Maticе, in sem tem tolmač neskončnih zahval in odkrite udanosti k Vam, kateremu kličem iz dna srca: Slava! (Gromovito: Slava!). Odgovorili ste maticinemu odboru: „Kar dela Matica šolska za narod češki, da bi s šolo hranila in vzgojevala pokolenje čisto narodno, to želim izvesti sebi z zavodom, od mene zasnovanim tukaj na mestu, posvećenem s tisočletno zgodovino naroda našega, in daj Bog, da bi bil v posledicah takó srečen, kakor Matica šolska v svojem delu“. Te zlate besede naj bi bila vsekana v to poslopje, kakor izvestno ostanje zapisane v srcih vseh prisotnih... Ali se ne glasi to, kakor bi se izpolnjevale besede velikega učitelja Jana Amosa Komenskega, ki je poudarjal potrebo, da bi se poučevalo v materinščini, in ženska mladež vzgojevala se jednako, kakor možka? Mnogo se je storilo zadnjih 25 let, a v Moravi in Sileziji je velik nedostatek deklislih šol. V Olomucu in Brnu ni nijedne meščanske deklislo češke šole. Ko napredujejo vsi narodi, potrebna je tudi pri nas viša izomika ženska. Ta zavod pa ima narodu vzgojiti deklisice za prvi svoj poklic. Zavod ima vzgojiti bodoče matere, katere so povsod prve in zato najvažnejše vzgojiteljice pokolenja narodnega; on ima vzgojevati dobre gospodinje domače, na katerih sloni blaginja naših rodbin, on ima vzgojevati oseboh izobražene, z domoljubnim duhom oduševljene hčere narodu našemu, katere bi zavzemale dostojno mesto v družbi, da bi se z duševnim izobraženjem kar možno približevale se možkim, z njimi jednako mislile in čutile, z njimi jednako prenašale dobro in zlo v rodbinskem in javnem življenju. Tudi za učenje tujih jezikov se bode skrbelo, a to ne bode glavno; glavno bode poučevanje o raznih potrebnih predmetih; glavno bode dalje oplemenjevanje vkusa in utrjevanje v нравstvenih podstavah. Naj bode zavod trden kamen v poslopju obnovljenega našega narodnega življenja. Vivat, floreat, crescat nova academia Pöttingina! Slava! Slava! Slava!

Narod je oduševljeno obsežniše razpravljajočemu govorniku pritrjeval. Nato je govoril sam gr. Pötting, ki je proš Olomuškega kapitula. Rekel je med drugim: „Kaj naj odgovorim? Pustite uže osebo mojo, zahvala moja je v tej vrsti otrok, kateri polnijo danes ta zavod; slajše odškodnine, slajše zavesti, nego da se v mojem delu uspešno vzgojajajo deklisice za narod, ni mi treba nič več. Hvala Vam, ali tudi hvala Bogu, da mi je dal sredstva, da bi mogel izpolniti, po čemur mi je dolgo težalo srce. Kar sem dal narodu, s tem vračam njemu le del tega, kar je dal narod meni, in zato ne podelim daru, temveč plačam narodu jedino dolžni dolg. Jaz sem odločil zavod za vzgojo deklisic. Storil sem tako iz tega polnega preverjenja, da narodu češkemu ne dostajajo nič tako, kakor prave češke žene. Kajti žena je duša vsaki rodbini. Žena izobražena, razsodna, mirna, pobožna in нравstvena je pravi bogoslov Božji vsake rodbine. Skušnost moža 70 letnega, vglobljenje svečenikovega poznanja v socialne razmere, tradicije plemstva, na katerih sem zrastel tudi jaz, to so viri, iz katerih je možno zajemati nepristransko resnico. Ne to, kar se mnogokje stavlja na zunanje občudovanje, temveč to, kar se pošteno vrši v tišini domačije, to je zrcalo, koder je še korenina narodnosti nedotaknena ali se more ozdraviti. V tistem velikem procesu propadanja češkega naroda je bila misel mnogih davno odvrnena od naroda rodnega, ali v domačiji je še glagolil jezik praotcev. Ko bi bil onemil tudi tukaj, bila bi dovršena izguba narodna. Po dobi letargije je doba vstajenja; v tej živimo mi. Stoletno delo mož, delo junakov, kateremu ni

jednakega, dovršeno bode tedaj, hitro ko se notranjost doma v čistosti, izvirnosti povrne naroda rodnemu. Notranjost doma, bodisi prosta izba ali pa bogata dvorana, ali dvorana plemića, vse to, kar je sedaj pod vladjo žene, vse, v kakem duhu živi ona z otroci in jih vzgojuje, kako nastopa v javnosti, naj se pronikne z individualnim tipom rodne narodnosti. Neprimagani ste, dokler na pragu izbe Vašega doma vlada narodna žena. A ta jedini ideal, ideal kmeta, v srcu gojim, da bi ta zavod bil vrt čeških žen, teh velikih postav minulosti, v katerih se je družila ljubezen k viri očetov z gorečo ljubeznijo pobožnosti, dela in takisto narodne neporušenosti. In ravno Vi, Čehi, vzgojujte češke žene, pobožne, ljubeče Boga, izomikane v vrstah vsakaterih, ali sebe zavednih, ponosnih značajev narodnih. V čistem ponosu žene je mičnost, pred tem se umika vse, tema, zloba in narodna nasprotstva, ali veli volji žene narodne in izomikane, ona zavladava, zmaga. To poslednje je moj ideal, vtešeni v tem zavodu.“ Nato opominja učiteljstvo in kuratorij, naj se spominja, da je odgovoren češkemu narodu, naj se ne odmika od namena zasnuve zavodove. Matici šolski pa priporoča, da bi zavodu pomagala s soviti in podjetnostjo, kedar bi bilo potreba. „Tukaj Vam, predsednica kuratorija,“ gospa Libusa Ambrosova, oddajem ključ zavoda in s tem ga izročam narodu češkemu. On je dal rodu mojemu dom v tej zemlji, svoj preslavni inkolat v kraljestvu Češkem, jaz mu pa izročam dom za njegove deklisice, v spomin mojega rodu. Da je današnji dan omogočen, ni samo naša zasluga. Vse, kar smo podjeli doslej in podjemljemo, je pod zaščito cesarja Frana Josipa. K Bogu pa imam jedino prošnjo. Čuvaj to nedolžno šredico, ki bode tukaj molila Tebi; vrni v njeni duši ideale v močni slavi minulosti in iz njih vzgoji seme, da bi obečalo Tebi, da bode tako, kakoršni je bilo njegovo slavno, pobožno narodno samozavedno pramatere češke. V roke Tvoje, o Bog, izročim delo svoje.“

Kakor se vidi, imajo tudi Čehi v velikem svečeniku grofu Pöttingu velikega dobrotnika. Naj si ogledujejo latnizatorski fanatiki njegovo delo in naj premišljujejo njegove nazore. Slovenski latnizatorji niso plemstva rodu; s toliko večjo pravico jih pošilja proš grof Pötting med narod, da živé za isti narod, iz katerega so proizšli. Veliki cerkveni dostojanstveniki slovenskega naroda in drugih slovanskih narodov pa naj se spominjajo, da dobivajo svoje velike dohodke od naroda, kateremu so postavljeni na čelo, in da so dolžni primerno vračati jeden del tega, kar dobivajo. Proš gr. Pötting pripoznavo resnico, da rodna narodnost se ohrani le tedaj in toliko, kolikor so narodnega duha tudi žene njegove. On je radi tega zasnoval deklisli šolski zavod, ki naj bi bil semenišče za prerojenje narodovo s pomočjo narodno vzgojenih žen. Kaj delajo n. pr. pa latnizatorji na Kranjskem? O podeli božja previdnost tudi Slovincem kakoga Pöttinga, da bi v isti namen imel moč zmagati takisto vse zapreke, kakor jih je premagal slavni češki plemić in viši dostojanstvenik!

DOPI SI.

Iz Istre, 24. sept. Vaše preseljenje, g. uredniče, iznenadilo je više nas u ovoj pokrajini, ipak dobro razmišljajúc preseliti se na krugu zemaljskomu znači, da se žive, dapače da se išće bolje stanje. S toga, prem nas žali Vaše odseljenje iz ove pokrajine, istodobno nas tješ i hrabri, da će Vaša požrtvovnost u sredini slavenstva u našoj monarhiji donesti većeg ploda te u to ime kličem Vam: sretno za mnogaja lieta na korist moralnog i materialnog stanja Vami toli milog Slavjana. Grieh čovječji bio je uzrokom, da je Bog istom čovjeku vrhu duhovne pedepse odlučio tlesni trud i patnju. Ovo me sjeća, da i Slavjan u političkom polju nahodi se u starodavnom griehu i od to doba čuti on trud i patnju za svoj grieh, od kojeg neće da se zaostavi.

Naša narodna poslovica kaže „Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari.“ Ovu drugu stran poslovice, žalibože, mi Slavjani jesmo posve ukorenili, da ne mislimo nikada izkoreniti, ako promišljamo i na sadanji položaj.

Doistine od nekoje vrieme više se za slavensku uzajemnost, ali istodobno naši vodje, kad narod njim izruči svoje nade, ciepkaju se i zaboravljaju na svojeg patnika, neračunaju, da dušmanin uživa naša prava.

Tko zaviri u odnošaje naših nekih bližnjih pokrajinah, tu vidimo slavjanske strasti, gdje se kolju, koja će koju nadvladati. Zar takva borba med istu braću je pohvalna? Nipošto. Povjest nam je svjedok, kako su u sadanjoj Niemačkoj izumrli Slaveni, a to jedinstvenom lukavošću i odlučnošću Niemaca, a z druge strane ciepkanjem Slavena. Isto uvidjamo, žalibože, v Slavenih širom naše države, koji i danas čame pod jarmom dušmanske manjine i to ne z drugog uzroka već radi ciepkanja i nestalnosti onih, kojim je izručena narodna budućnost. Zar imamo osudjevati vladu, da nam je nesklona, za to jer nam sama nenudi naše potreboče? Politični odnošaji nam svjedoče, da su uvijek narodi tražili i branili, na temelju zakona, slogom i odlučnošću svoje potreboče i svoja prava, i tko je bio marljiviji u slogi i uztrajnosti, taj je pobjedio.

Tko nevidja, kad bi slavenski poslanici u našoj državi bili sjedinjeni i odlučni u slavenskoj misli, bez obzira dali su jedni Čehi, drugi Malorusi, Hrvati, Slovenci ili Srbi, te svi ovi u jednom klubu ili istim celokupnim načelom radili kao grane jednog stabla, tad i vlada nebi mogla a da nebi pripoznala naše potreboče i naša prava. Sapienti pauca.

Istranin.

Ruske drobtinice.

Съ міру по нитѣй, голухому рубаша.

Dopisnik časopisa „Русск. Бесѣда“ (S. A. B.) p piše v julijski knjigi t. l. odnošaje v Dalmaciji. Toži se, da ta zemlja nima skoro nikakih železnice. Spominja pa, da je lani na Dunaju osnovalo se društvo, kateremu je predsednik grof Ivan Harrach, da gospodarski povzdigne Dalmacijo. To društvo misli sezidati železnico, ki bi bila v zvezi z drž. železnicami Avstro-Ogerske. Dopisnik hvali Francoze, ki so delali ceste in v kratkem času jako mnogo storili za deželo: objavili so ravnopravnost ver, osvobodili pravoslavno od jurisdikcije rimo-katol. duhovščine. Zanimiva je kratka zgodovinska in zemljepisna črtica v tej zemlji, odkar so Ogri, Turki in Benečani borili se za njo. Malo je znano nestrokovnjakom, da so bili zavzeli Rusi 1808. Boko Kotorsko, in da so prebivalci-katoliki in pravoslavni složni želeli boriti se proti Francozom z Rusi vkup. Omenjeno Dunajsko društvo sezida tudi gostilne itd. Prebivalcev da ima Dalmacija 500 tisoč, iz katerih je 100 tis. pravoslavnih. Ta zemlja dopisnika kar očaruje. Prof. Biedermann bil je ustanovil na temelju svojih narodopisnih preiskav, da je v Dalmaciji 350.000 Srbov in 150.000 Hrvatov. Na koncu omenja dopisnik najnovejšo žalostno borbo med Hrvati in Srbi in težnjo, da bi pravoslavni Srbi zjedinili se z Rimom, in misli, da je staroslovenska služba božja sredstvo za to zjedinjenje. Nadeja se se pa, da se konča vse dobro, in da mora zmagati genij slovanstva. To želimo tudi mi.

Pok. profesor Gruber rekel je, ko je praznoval 35-letno službovanje v Rusiji, tudi to le: „Ni omikane države na svetu, kjer bi znanstvena prepričanja in filozofske teorije uživale toliko svobodo, kakor v Rusiji; najviša vrednost v znanosti — kosmopolitizem, je v Rusiji nedotakljiva“. Prof. Gruber služil je tako dolgo v Rusiji, a bil je in ostal avstrijski poddanik. Zanimivo je, da celo ruski liberalci niso oporekali tej izjavi prof. Gruberja. (Na Dunaju so n. pr. pred par leti prepovedali strogo znanstveno knjigo, tiskano v Nemčiji in pisano od nemškega učenjaka; ruska cenzura pa je dovolila tiskanje njenega preveda. Op. ur.)

Vsled najviš. „položjenja“ od 1. (13.), junija t. l. osnuje se 1897. l. v Petrogradu ženski medicinski institut, kakor je bilo uže omenjeno v „Sl. Svetu“. Tu se bodo učile ženske, da bodo potem zdravile posebno ženske in otročje bolezni. Red predavanj je skoro isti, kakor na možki med. fakulteti; učenje traje tudi pet let, in pravice so skoro jednake onim, katere uživajo možki medicinci. Le v mestih ne bodo smele biti ženske ravnateljice javnih bolnic in tudi ne predstojnice možkih oddelkov. Dalje ne bodo smele opravljati služeb vojskih zdravnikov in delovati samostalno pri sodno-zdravniški preiskavi. Med slušateljice prejemale bodo deklice od 20—35 let in sicer kristjanke, ki dovrše gimnazijo ali drugi ravni jej zavod ter napravijo izpit iz lat. jezika. Pomenljiv pa je pri tem zavodu internat, v katerem morajo biti slušateljice, ako niso pri roditeljih ali pri takih osebah, katerim zaupa ravnateljstvo instituta.

Nek K—skij piše v „Наблюдатель“ o ruskem samodržavju, med drugim tudi to: Kaj ni uže sedaj ves ustavni mehanizem zap. Evrope prišel v roke židovske vsesvetske zveze, zvito izrabljajoče narodne sile? Vsaka vlada po volji naroda je v bitnosti vlada stranke.

„Mosk. Věd.“, št. 206. t. l., izražajo se odločno proti Kobaržanu in sovražnikom Slovanstva ter zaključujejo: „Naj si bodo žalostne te ali druge okoliščine v življenju Slovanov sedaj, vendar narodna zavest vsakim letom raste na vseh krajih slovanskega sveta. Samo Poljaki, ki so se zamotali v romantične spomine prošlega vladanja Poljske in v mreže protislovenske politike, propadajo v vrstah plačnikov Avstrije, Nemčije in celo Turške, ne skrbeči za probujenje narodne zavesti. Vsi drugi Slovani so se uže probudili, in narodni razum kaže poti za delo in smer življenju“.

„Mosk. Věd.“, št. 234. t. l., pišejo v članku: „польское преемство“, da poljski rodoljubi vedno želé privezati ladjo svojih političkih domišljij na kako in razburjeno evropsko središče: služili so Poljaki Napoleonu I. in potem napoleonidom v obče. L. 1870. nadejali so se, da Napoleon III. vzame Berlin in pojde na Rusijo, vzpostavi Poljsko in z njo gospodstvo slachte, duhovščine in Židov. Sedaj pa da so se oklenili trojne zveze in ji oddali, ko bi mogli, marsikatero slovansko zemljo našim neprijateljem, da bi le sanjarili dalje o bodoči Poljski.

10./22. avg. t. l. umrl je Sr. F. Ryskin, ki je napisal nekoliko romanov in kronik iz moskovskega življenja. Dobro je poznal življenje razkolnikov ter je opisal z dobrim vspehom.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Trst. Dr. Otokar Rybář, doslej odvetnik v Sežani, preselil se je v Trst. Občinski zastop Sežanski je tega iskrenega Slovana imenoval častnim članom, zajedno izrazil svojemu županu nezaupnico. Oboje se je zgodilo radi protislovenskih agitacij ob deželnosborskih volitvah, ko sta vsled tega propadla dr. Rybář in g. Štrekelj.

Michael Jagodec, veroučitelj na ljudski šoli v Trstu, umrl je 17. sept. — Rodil se je 1845 v Mengšu. Pogreb bil je slovesen. Ko je „Slovensko pevsko društvo“ hotelo zapeti na pokopališču nagrobnico, hotel je to preprečiti mlad duhovnik, italijanski kričeč: „Tu se ne peva; nikar ne izzivajte ljudstva“. Torej niti te časti ni hotel privoščiti svojemu duhovnemu bratu — Slovincu. Seveda, skrb za „ljudstvo“, ki je demonstriralo za zjedinjeno Italijo in proti papežu, mu je nad vse!

Anton Dukič umrl je 16. sept. v Kastvi, 83 let star. Bil je predsednik „Hrvat. čitaonice“ in vrl narodnjak.

Goriško. Nadalje so izvoljeni naslednji „liberalni“ Italijani: Fr. gr. Coronini, bar. Locatelli in dr. Lovisoni. Izmed veleposestva za Slovence pa: Alfred grof Coronini, dr. Aleksij Rojic in Ant. Klančič. Volitve so završene; kakor poprej, imajo Italijani 11, Slovenci pa 10 poslancev in torej jedna tretjina jednega zastopnika več, nego ostali 2 tretjimi. Fr. gr. Coronini bode najbrže zopet dež. glavar, takó da bode po 10 glasov na vsaki strani, a Slovincem so račune zmešali, ker so jim vsilili 2 „zmerna“ poslanca, na kar je delal Trž. namestnik Rinaldini. Med Slovenci so delali v obče zmešnjave in so svoj namen dosegli.

Kranjsko. Poleg Novega mesta na Dolenjskem našli so bajé jako bogate plasti premoga. Sreča za naše uboge kraje!

Štajersko. V Brežicah sta dne 15. septembra poročala volilcem o svojem delovanju gr. Miha Vošnjak in dr. Dečko kot zastopnika štirskih Slovencev. „Dom.“ poroča, da Vošnjaku so izrekli volilci zaupanje sosebno zastran borbe za Celjsko dvojezično spodnjo gimnazijo. Dr. Dečko je ponovil resnico, da Slovenci, dobra tretjina naseljenja vojvodine širske, nimajo niti jednega zastopnika ne v dež.

odboru, ne v dež. šol. sovetu. Tudi njemu so izrekli volilci priznanje. Sprejeli ste se 2. resoluciji, v prvi se izreka drž. posl. M. Vošnjaku zaupanje in zahvala vsem sdrugom za delovanje v drž. zboru. Drugi odstavek te resolucije pa je naslednji: „G. drž. poslanec se ob enem naprosi, delovati v bodočnosti nato, da se združijo vsi jugoslovanski, posebno pa slovenski drž. poslanci v enej parlamentarne skupini in da delujejo složno v vseh našega milega naroda tikajočih se vprašanjih“. V drugi resoluciji se odobruje postopanje poslancev slov. v dež. zboru, in priporoča se zajedno, da ostanejo v abstinenciji, dokler ne dobé na merodavnem mestu poštenih jamstev zato, „da se bodo v bodoče podpirale, ne pa ovirale gospodarske in izobraževalne potrebe slov. prebivalstva na Južno-Štajerskem“.

Zaminivo bi bilo zvedeti od tu mišljenih zborovalcev, ki so odobrili svojemu državnozb. zastopniku njegovo postopanje „v vseh točkah“, ali je med temi tudi točka o oportunistu Vošnjaku in sdrugov, da vstrajajo v klubu konservativcev ter kot hudi partikularisti pomagajo vzdrževati protislovanski sistem in fikcijo, kakor da bi Slovenci odobraval ta sistem.

Volilci so modro priporočili resoluciji, naj bi jugoslovanski, posebno pa slovenski poslanci postopali skupno, sosebno naj bi se združili v jedne parlamentarne skupine. Modrost v tem priporočanju tiči v tem, da puščajo odprta vrata, da bi mogla ta skupina ostati tudi zunaj Hohenw. kluba, ne pa da bi bila vezana, vstopiti kot taka v Hohenw. klub. Svoboda resolucije je na to stran jako pametna in ostaje le, da bi modrost slov. oportunistov dovedla jih do zaključka, da Hohenw. klub je sosebno sedaj najnevarniši klub Slovincem in vsem negospodovalnim narodom, proti katerim namerjajo podaljšati življenje duvalizmu in vsemu protislovanskemu sistemu.

Poročevalec „Dom.“ priporoča še več takih shodov; mi tudi in glede na take shode priporočamo slovenskim volilem štirskim, da se še določniše izrazijo o napotkih gledé združenja jugosl. poslancev v jedno parl. skupino, in sicer takó, da spreobrnejo svoje oportuniste in dež. partikulariste v prave zastopnike, dostojne negospodovalnih in uže radi tega opozicijonalnih narodov.

Umrli. Prof. Josip Lendovšek v Beljaku, slovenski rodoljub, pisatelj in dejatelj, iskren Slovan, je umrl na Koroškem. Slovenci, sosebno koroški, so izgubili mnogo vsled prerane smrti neumorno delavnega in skrbnega dejatelja. (Bil je od začetka do konca tudi naročnik, oziroma dopisnik „Sl. Sveta“; vedno je želel, naj tiskamo tekste s kirilico tudi s pisanimi črkami. Letos si je bil posebe naročil rusko slovnico. Op. ur.).

Č. g. Fr. Štrukelj, župnik na Šmarni gori blizu Ljubljane, umrl je v 56. letu življenja; bil je več let bolehen in pripravljaj se je mirno na prorokovano mu zgodnjo smrt. Poznal je duh časa ter se popolnoma ločil od današnjih latinizatorjev. Čital je slovanske knjige in časnike, rad bi si jih bil naročal še več, a mu ni neslo, ker ga je tlačila bolezen. Čital je tudi „Sl. Svet“ do konca dnij, in urednik tega lista je iz pisem posnel, da je pokojni g. Štrukelj spadal k najplemenitišim značajem slovenskih rodoljubov.

Umrli je tudi iskren rodoljub prof. Hafner, ki je bil dolgo let vodja na Ljubljanskem zasebnem zavodu.

b) ostali slovanski svet.

Cesar je na Ogerskem pri velikih vojaških vajah, ki sezajo tudi na Erdeljsko. Ob poklanjanju je kazal med

drugim na poklic svečeništva. To so razkladali takó, kakor da bi hotel cesar opominjati sosebno Romune k domoljubju. Cesar pride kmalu tudi v Zagreb, kjer ostane par dnij. Delajo se ondi velike priprave zato.

Badenijevo ministerstvo se razglasi, kakor trdijo, uže 2. okt. Nekateri slovanski listi menijo, da program Badenijev ni še znan, zato da se ni možno ravnati naprej po njem. To je osnovna napaka. O Badeniju moremo laže sklepati, nego o vsakem drugem državniku; on sam na sebi pomenja določen program, ki se zлага do pičice s sedanjim sistemom. Če to ni še Slovanom jasno, potem pač ne vemo, kaka je z njih polit. razumom.

Dunaj. Dne 23. t. m. so bile občinske volitve v II. razredu. Vršile so se popolnoma mirno; uradniki so vsi kar molčé oddali svojo glasovnico, pa isto takó odšli po svojih opravilih. Ti, ki so glasovali za liberalce, bili so kislega obraza; slutili so, da tudi ta dan ne izpolni njih nadej, in vendar je ravno II. razrad odločilen. Na večer po 7. uri so uže kar vsipali brezplačno po vozovih posebna izdanja listov, ki so naznanjali rezultate volitev v vseh 19 okrajih „Velikega Dunaja“; občinstvo se je radostno smehljalo, ko je zvedelo o veliki novi pridobitvi antisemitov. Zmagali so namreč v 16 okrajih in prodrli z 32 kandidati, v tem ko je židovsko-liberalna stranka zmagala le v 3 okrajih s 14 kandidati, in sicer v notranjem mestu, v Leopoldovem in Alsergrundu, kjer je obča glavna bolnišnica, in kjer je polno židovskih profesorjev in zdravnikov. A tudi tu so imeli antisemiti znatne manjšine 749 do 759 proti 896 do 925 glasov. Še v I. okraju je bilo uže do 500 antisemitskih glasov nasproti 1282—1336 liberalnih glasov. Volilcev v II. r. je bilo 26.614, volit jih je prišlo skupno 20.262; poprek je prišlo na liberalce 9.972 in 10.975 glasov na antisemite. Liberalci imajo sedaj v tem razr. še vedno veliko število svojih glasov, ali pomisliti je treba, da je mnogo nedržavnih uradnikov, zavisnih od židovskih služeb, drž. uradniki in učitelji pa so stali pod pritiskom najnovejših določeb začasnega ministerstva. In vendar, vendar je bilo toliko odločnih volilcev, da so odločili antisemitom večino v mestnem sovetu. Kajti 46 zastopnikov iz III. raz. in 32 iz II. v. sestavlja večino za 8 glasov. Antisemiti se nadejajo, da pridobé nekaj glasov tudi v I. razr., kjer odločujejo hišni in zemljiščni veleposestniki. Nada je toliko večja, ko židovski listi delajo nato, da bi se volili liberalci v tem razredu jedino radi obstrukcije ali pa pasivne opozicije, z namenom, da bi se v novo razpustil mestni svet. Dodajemo, da v III. razr. pri oži volitvi so zmagali nacionalci nad kršč. socialisti; jeden volilec je rekel, da mu je vse jedno, da se le Žid ne izvoli. Čehi so v III. r. z večine glasovali z antisemiti. Ko bi imeli pravih vodij, bilo bi vse drugače; 300.000 Čehov bi ne bilo brez vpliva, kakor so danes. Bode polagoma tudi tu boljše.

Dunaj ima okolo poldrugi milijon duš, 288.000 mož v starosti, ki jih opravičuje za volitve, ima pa le 86.793 dejanskih občinskih, volilcev.

V češko šolo Komenskega se je vpisalo 786 otrok, v otroški vrtec pa 60.

„Polonia“, poljsko-židovsko društvo vseučilišnikov na Dunaju, bilo je od namestništva razpuščeno.

Včeraj, 26. septembra, so se izvršile volitve v mestni svet tudi v I. razredu. Izvoljenih je 32 liberalcev in 13 antisemitov. V VII. okraju bode še 1 oža volitev, ki izide liberalcem na korist. Tako imajo antisemiti 91 mandatov, liberalci pa 47; prvim nedostaje še 1 zastopnik, da bi imeli dve tretjini glasov, ki so potrebni za izpremo

dosedanjih zakonov. Glasovi v I. razredu nič ne pomenjajo nasproti masi naseljenja I in pa II razreda. Ljudstvo Dunajsko se je izreklo prek in prek proti židovskim liberalcem, in še antisemitski veleposestniki I razr. so bili premagani najbolj le z večino 2, 3, 5 glasov.

Češko. Prvi zvezek velikega dela o etnografski razstavi je uže izšel. Uredniki so K. Klusáček, dr. Kovář, dr. Niederle, arh. Schaffer in vodja Šubert. — Na razstavi je bilo doslej čez 1,600.000 obiskovalcev.

Poslanci mladočeški sezivljajo po raznih krajih shode, na katerih dokazujejo potrebo vztrajanja v opoziciji. Dne 29 t. m. se snide shod Mladočehov; udeleži se ga mnogo pristašev.

„Revue des deux Mondes“ prinesla je nedavno članek o čeških razmerah in med drugim opis delovanja „Ustřední Matice školské“ in nje plodonosnega napora proti ponemčevanju čeških otrok. G. Rene Berga poslal je vsled tega 100 frankov g. dru. L. Pinkasu za „Matico“, želeč jej najboljšega vspeha.

Boženi Nemcovi, slavni češki pisateljici, katere „Babica“ je v Cegnarjevem prevodu razširjena med Slovenci, vzdali so 8. sept. v Domažlicah spomensko ploščo, a v predvečer priredili slavnostno akademijo.

Moravska. V Brnu so otvorili višo trgovinsko šolo, društvo „Vesna“ je otvorilo penzionat v lastnem domu, v Olomucu je viša dekliška šola združena s penzionatom, v Lipniku realka, v Mistku gimnazij. V vseh teh šolah se je oglasilo mnogo mladine. Vse te šole so zasnovane z narodnimi žrtvami. G. Jan Neff, Pražki trgovec, rojak iz Lipnika, je podaril za Lipniško realko in Brnsko trg. šolo po 10.000 gld.; Olomuško šolo je zasnoval kanonik gr. Pötting, „Vesni“ je darovala 20.000 gld. gospa Kusa (sedaj Fantová), ostalo v Lipniku in Mistku pa sklada občanstvo skupno s Šolsko Matico. Narod češki vzdržuje sam 200 šol. Pri Olomuški slavnosti ni bilo nadškofa Kohna, dasi je on neplemič in kmečkega pokolenja.

Galicija. Celó nemški antisemitski listi polnijo predale o nezakornitostih, ki se vrše sedaj v Galiciji pri deželno-zbornskih volitvah. „Галичанъ“ pa piše: „Od vseh strani slišijo se sedaj pritožbe o bezzakornitostih, ki jih doprinašajo uradniki na škodo ruskega naroda. Tako postopanje ne more v maloruskem narodu vzbuditi nadeje za premeno sistema“. Isti list kaže nato, kakó je poljska žlahta nalašč izbrala nekoliko ruskih mlačnežev in poslušnikov za kandidate ruskemu narodu; s tem hoče plemstvo slepiti še nadalje na zgorej, kakor da bi se bilo doseglo uže pravo dejansko pomirjenje ruskega naroda. Poljsko plemstvo računi torej analogno, kakor računijo s slovenskimi poslanci v drž. zboru; na zunaj slepé, kakor da bi bil ves slovenski narod v soglasju s svojimi oportunisti.

Dne 25 t. m. so bile volitve na kmetih; izvolili so 74 dež. poslancev. Malorusi so zmagali samo s 14 kandidati, med katerimi so 3 kmetje; poprej so imeli dva kmeta med 16 poslanci iz kmečkih občin. Iz prave ruske stranke ni izvoljen niti jeden poslanec; propadli so celó novočristi z Romančukom na čelu. Izvoljeni so „Mladorusi“, ki pa nimajo pomena, kakor Mladočehi med Čehoslovani, temveč je značaj Mladorusov, kar se dostaje slovenskega stremljenja ravno nasproten duhu Mladočehov. Mladorusi so sluge poljskega plemstva in protislovenske vlade gališke. Zmagalo je z vsem svojim aparatom poljsko plemstvo med gališkimi Rusi; terorizem in nezakornitosti so morale biti pač strašanske, ko od maloruskega kmet-

skega naseljenja, katerega je v Galiciji nad 3 mil. in več nego Poljakov, je dobilo v svojih občinah samo 14 zastopnikov, in še ti so bolj ali manj renegatskega mišljenja in kreature poljske gospode. Niti madjarski terorizem ne more biti hujši ob volitvah, nego je poljski v obče, kateri se je v novo pokazal tudi sedaj. Pritožbe se bodo vršile, ali poljsko plemstvo uže poskrbi, da ostanejo bez ugodnih posledic. Sicer je pa tudi med Poljaki začelo zares nekako proplemsko gibanje, takó zvana „kmetška stranka“ je pridobila nekaj mandatov proti kandidatom osrednjega, t. j. odbora, sestavljenega in delujočega v smislu plemstva. Dunajski nacijski listi trdó, da Badeni, ki stopi na čelo novemu ministerstvu, bode moral kot ministerski predsednik in notranji minister postopati vendar drugače nego se postopa pod njegovim namestništvom u Galiciji.

Ogersko. Drž. zbor se je zopet otvoril. Prvo dela bode, da završe še ostanek cerkovno-politiških reform na korist Židom. Poslednji radi tega proslavljajo „nacionalno madjarsko državo“, da bi toliko bolj črnili tostransko polovino, ker se jim izneverja Dunaj, ki so ga v 30 letih ravno spravili pod svoje gospodarstvo. Iztreženje pride tudi Madjarom, kedar jih zadene še hujši „krach“, nego je bil Dunajski l. 1873.

Madjarska vlada hoče takoj pričeti delo za obnovljenje pogodbe, in se uže tudi cislitavska vlada dogovarja z madjarsko zastran tega.

Bolgarsko. Členi bolgarske deputacije, katera je bila v Petrogradu, napisali so svoja mnenja o spravi Bolgarske z Rusijo, in sicer: „Vsemilostivi Bog pomagaj, da bi čustva vzajemne ljubezni neizpremenjeno na veke trajala med osvoboditelji in osvobojenimi“. Mitropolit Kliment. — „Bolgarski narod, najmlajši člen slovenske rodbine, je trdno preverjen, da bližnja bodočnost mu omogoči položiti dragoceni dar na oltar slovenske solidarnosti in vzajemnosti“. Theodorov, predsednik Sbornija. — Ruska ljubezen je velika, tako kakor ruska zemlja. Naj živi car! Naj živi ruski narod, da bi moglo živeti tudi Bolgarsko“. Ivan Vazov. — „Bodočnost pripada Slovanom; 20. stoletje bode temu svedok!“ Gešov. — „Ako so s križem premagali vrage kristijanstva, bodo neprijatelji Slovanstva premagani z jednoto mnenja in solidarnosti Bolgarov z našimi ljubljenimi brati Rusi“. Arhimandrit Vasilij. — „Naj živi mogočni ruski narod, kateri je osvobodil Bolgarsko na slavo in velikost Slovanstva“. Dr. Minčevič.

Srbija. Liberalna stranka je sklenila na svojem glavnem zboru, da izreče Jovanu Rističu popolno zaupanje ter ga postavi sebi načelnikom „s pravom stalnega predsedavanja glavnemu odboru“, potem da želi mirnega sporazumljenja z Avstro-Ogersko gledé na uvoz in izvoz. Gledé na narodno gospodarstvo je lib. stranka pripravljena žrtvovati se domovini na korist. Ristič je imel na občnem zboru pomenljiv govor. Rekel je, da sedaj razni znaki kažejo nato, da v nedolgem času bode imela Srbija „težak zadatek“, kajti približuje se svojemu koncu še jedna perijoda miru na Balkanu. Na tej vulkanski zemlji čujejo se uže glasi, ki naznanjajo eksplozijo. Morda pokne prej, nego mislimo. „Mi nimamo razlogov, da jo izzivljemo, ali ne smemo biti neprivravljeni, da jo dočakamo“. ... „Treba je, da stojimo kot stražar s puško na ramenu, ne dopuščajoči, da se oškoduje i najmanjši interes srbski na Balkanu. Sultan je danes gospodar tistih zemelj, nad kojimi se danes vijejo oblaki. V njegovih je rokah, da predupredi (prehit) eksplozijo“. Čuje se, da je moder,

in od njegove modrosti in pravičnosti je treba pričakovati, da z uvedenjem sočasnih reform in z enakim pravom nasproti vsem narodnostim izvrši v Makedoniji in Stari Srbiji miren in pravičen razvitek. V enakem pravu nasproti narodnostim leži danes vsakršna tajna njegove državne politike. Pri tem mu Srbija ne bode delala zapreke, kajti ni v njenem interesu, da se slabi gospodarstvo sultanovo. Motil bi se pa tisti, ki bi računal na naše finančno stanje ter hotel rešiti makedonsko vprašanje brez nas in proti nam.

Italijani niso delali demonstracij samo v Trstu in na Primorskem v obče, temveč tudi na Tirolskem. Trident je največje gnezdo ital. irredente. Knezoškof Valussi, ki se čuti pristnega Italijana, ni več v milosti, ker se ne drži pasivne politike v tirolskem dež. zboru. V Ali so z rudečimi pamfleti demonstrovali proti njemu.

KNJIŽEVNOST.

Pravila centralne posojilnice slovenske. Z odlokom c. kr. okrožne sodnije v Rudolfovem z dne 16. julija 1895, št. 880 registrirane zadruge z neomejeno zavezo. Celje, 1895. Založila „C. p. sl.“ (v Krškem). Tiskal D. Hribar v Celji. V tej 8 str. obsežajoči brošurici so natisnena pravila nove, posebne posojilnice slovenske. Ta ima namen, pomagati drugim slov. posojilnicam s tem, da jim pošilja hranilne vloge ali da jim daje proti možno nizkim obrestim posojila.

„Наука“ je izšla v skupnem, 13 tiskanih pol obsežajočem zvezku za mesec april, maj, junij, julij in ima med drugim: Жизнь иже во святых отца нашего Василия Великаго Архиепископа Кесарии Каппадокийския. — Высокосвященный митрополитъ Сильвестръ Морарь-Андріевичъ. — Павелъ Павловичъ Шафарикъ. — Сыпный или пятнистый тифъ. — Леченіе лихорадки (горячки). — Нововведеніе при занесеніи въ реестры товариществъ. — Образецъ контракта между потребителнымъ обществомъ и управляющимъ магазиномъ. — Образецъ инструкціи для членовъ правленія потребителныхъ обществъ. — Люблинское землетрясеніе и его причины. — Образы народной поэзіи буковинскихъ гуцуловъ. — Словарь славныхъ людей. — Честныи господаи. — Всячина. — Itd. Iz bogatega razpisa smo navedli samo nekoliko spisov; več obsežnih razprav govori posebnost in gospodarskih zavodih, njih upravi itd. — „Наука“ izhaja vsak mesec v snopičih, ki imajo po 3—5 tiskanih pol, in stoji na leto 5, na 1/2 l. 2.60 gld. Naroča se pod naslovom: Administration der „Наука“, Wien, VIII. Alserstrasse 39.

Vabilo na naročbo. S to (37. št.) završuje „Sl. Svet“ tretje četrtletje. Prosimo vljudno, da se naročnina obnovi pravočasno, oziroma poravna, kolikor je je zaostalo od letos ali celó od poprej. Naznanili smo že, da smo dolžni, Dunajski novi tiskarni naše stroške poravnati naprej, in ti stroški so se prav znatno povečali. Ker se ne moremo zastraun lista poleg dela še posebe spravljati v dolgove, zato je treba večje točnosti pri mnogoterih naročnikih.

Kakor vidijo čč. čitatelji in čitateljice, pridobil si je list večje število marljivih sotrudnikov in sotrudnic, ki tekmujejo, da bi se kar možno dobro izvrševal obsežni naš program. Uredništvo vsled preselitve je pa sedaj tudi v takem položaju, da more iz več virov zajemati posebnost tudi to, kar se dostaja politike. Kakó se stvari vrše Dunaju, bodo Slovenci imeli po našem listu odslej še nekoliko več kontrole, in slovenski zastopniki alina pa njih pomočniki bodo še teže, nego doslej, dejanja in vsakodobna položaja osvetljevali po listih takó, kakor bi ugajalo ravno njim.

Tudi gospodarska vprašanja na Slovenskem bomo intenzivneje pretresali, in želimo, da bi naša kritika prinesla več jasnosti posebnost gledé na sisteme posojilnic in pa konsumnih društev, katera bode treba prvič pomnožiti in drugič organizovati nekoč pravilneše.

Dijaška in ženska vprašanja se bodo razpravljala s širšega stališča; ali za začetek je dobro, če se kaže na najnujnejše domače potrebe, in potem je treba tudi vspodbujati, da se dijaki in ženske vadijo po lastnih močeh. Tu je treba potrpljenja, potem bode zmerom bolje. Sicer pa niso naročniki nič na škodi, če žrtvujemo iz svoje volje še posebne priloge, katerih mislo dolžni dajati.

Odločujejo naposled pa vendar naročniki o usodi našega lista; „Sl. Svet“ izhaja sedaj že celih osem let; list ima od začetka do danes zvestih naročnikov. Ti poznajo najbolje naš program; tem starim naročnikom se v novo posebe priporočamo, da skušajo med rojaki pridobiti novih naročnikov in odslej tudi naročnic. Posebnost za začetek novega leta 1896 prosimo zaresno, da bi prijatelji in somišljeniki naši skrbeli za znatno pomnoženje naročnikov, ker jedino od tega je zavisno nadaljnje življenje „Sl. Sveta“, kakoršen je sedaj. V domovini ne moremo tiskati lista, ker naučila nas je že britka skušnjava, da, kjer je urednik, mora se tiskati tudi tak list, kakoršen je „Sl. Svet.“ Zastraun lista samega pa urednik, ker ima tudi druge dolžnosti, ne more ostajati na Slovenskem. Od tod torej prihaja povečana potreba, da se pri povečanih stroških izdatno pomnože naročniki in naročnice. Mnogo okolnosti kaže pa nato, da se smemo take podpore zatrdno tudi nadeti. Zahvaljujemo se vsem tem, ki se trudijo v tem smislu.

„Slovanski Svet“ s prilogami vred stoji:

Za vse leto	5 gld. — kr.
„ pol leta	2 „ 50 „
„ četrto leta	1 „ 26 „

Za učitelje, učiteljice in diake:

Za vse leto	4 gld.
„ pol leta	2 „
„ četrto leta	1 „

Zunaj granic Avstro-Ogerske stoji za vse leto 6 gld. 50 kr.

Posamične številke se razpošiljajo po 12 kr.

Uredništvo in upravništvo „Slovanskega Sveta“

Dunaj, VII. Hofstallstrasse Nr. 5.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsak petek na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrto leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in diake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrto leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 12 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakršna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse, Nr. 5.